



Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník 86 * číslo 31 * 30. července 2006 * Cena 6 Kč

Téma týdne
Ke 150. výročí
úmrtí osvícence
a vlastence
K. H. Borovského

PRÁZDNINY – ČAS LETNÍCH KŘESŤANSKÝCH TÁBORŮ

Určitě jste nepřehlédli, že se v posledních měsících v našem časopise objevila řada „inzerátů“ na letní křesťanské tábory. Většinou jsou nabízeny hry, táboráky, karnevaly... Zvláštností těchto táborů však je, že se tady dostanou k Bibli i děti, které pocházejí z rodin, kde tato kniha knih své místo v knihovně nikdy neměla. Na mnoha těchto táborech se také dozvědí o naší církvi, která má už od svého vzniku v pořádání podobných aktivit velice bohatou tradici.

V minulosti se prakticky každá náboženská obec takto snažila postarat se v létě o děti svých členů, které s sebou většinou "pod stan" braly i své kamarády. Vždycky se našla něčí ochotná maminka, která se ujala vaření, a z členů náboženské obce se vždy našel někdo, kdo byl ochoten s dětmi pomoci. Dobrým zvykem také bývalo najít místo pro stanování na některé venkovské farní zahradě a přivést pak v neděli na bohoslužbu i děti, které u nás ve sboru nikdy nebyly. Vznikala tak i přátelství na celý život a děti, které několika takovými tábory prošly, už obvykle naší církev neopouštěly. Dnes se s nimi setkáte v radách starších, diecézních radách, v zastupitelstvu, na sněmu a všude tam, kde církev potřebuje přiložit ruku k dílu.

Některé náboženské obce v této tradici pokračovaly i v dobách "pionýráků", i když s tím mívaly jejich faráři pořádné problémy. Děti se setkávaly třeba na "mírových seminářích", které pořádal v Železně Rudě Milan Matyáš, a vzpomínají na to dodnes.

Z jednoho takového tábora jsme dostali dva velice milé dopisy. Protože obsah byl samozřejmě podobný, vybrali jsme pro vás ten obsáhlejší - od modré skupiny. Snad se na nás "žlutí leopardi" nebudou proto zlobit. Jsme účastníci dětského tábora Církve československé husitské v Mariánských Lázních. Máme se zde opravdu výborně. Tento rok hrajeme celotáborovou hru s názvem "Za pokladem nejzácnějším".

Každý den nám vedoucí přečtou kapitolu z knihy Letopisy Narnie a potom vždy hrajeme hry o tom, co jsme si přečetli. Nehrajeme ovšem jenom hry, ale dopoledne máme dějepravu. To se vždy učíme něco o Bibli nebo jiné věci, které by měl správný křesťan znát.

A to je také to, v čem je tento tábor tak výjimečný. Učíme se zde také slušnému chování, hraní "fair play" a dobře vycházet s lidmi, což znamená brát zřetel na různé handicapy druhých, když je někdo malý, velký, chytrý nebo méně chytrý, a ke všem se chovat co nejlépe. Neboť v 1. Samue-



Na křesťanských táborech se děti nejen pobaví, ale naučí se také pracovat s Bibli

lově 16,7 je psáno: Hospodin však Samuelovi řekl: „Nehleď na vzhled ani na jeho vysokou postavu, neboť já jsem ho zamítl. Nejde o to, nač se dívá člověk, člověk se dívá na to, co má před očima, Hospodin však hledí na srdce.“

Děti z křesťanského tábora v Mariánských Lázních

Církev a její vztah k majetku

„Stříbro ani zlato nemám, ale co mám, to ti dám: Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského vstaň a chod“ (Sk 3,6). Tento výrok, řečený člověku toužícímu po pomoci, charakterizuje apoštola Petra a další apoštoly novozákonní doby. Oni jako představitelé prvotní církve se nesoustředovali na bohatství a majetek, ale na hodnotu evangelia a duchovní moc. Hmotný majetek sám o sobě v prvokřesťanské církvi nebyl v centru zájmu, ale sloužil zejména pro charitativní účely (Sk 2,45; 4,34-35; 1Tm 6,17-19). Ve 4. století po Kristu církev začala nebyvalým způsobem bohatnout přízní císařů i štedrostí zámožných lidí, kteří se stávali křesťany. Darům a odkazům ve prospěch církve se připisovala zvláštní zásluznost. Dary církvi se pokládaly za majetek Boží. Dát něco církvi znamenalo věnovat to přímo Bohu. Značné dary církvi věnovaly bohaté vdovy, které se zřekly majetku a chtěly žít asketickým životem podle ideálu tehdejší zbožnosti. Majetek církve spravoval biskup. Ale kněží a jáhnové měli právo vědět, co všechno k tomuto majetku patří, a nic nesmělo být zatajeno (24. pravidlo místního antiošského koncilu z roku 341). Blahobytný život městského kléru měl záporný vliv na motivaci pro vstup do kněžské služby. Ke kněžství přistupovali někteří lidé právě z hmotných důvodů. V té době se mohli kněží věnovat vedle církevní služby i jinému povolání, zejména zemědělství nebo řemeslu, neboť to nebylo zakázáno. Nesměli se však zabývat peněžnictvím a půjčovat na úrok (srov. 4. pravidlo místního sněmu laodikejského z r. 343). Postupem doby se církev stala nositelkou nejen duchovního bohatství - evangelia, ale i nesmírného hmotného majetku.

V naší zemi byly položeny základy církevního majetku v 10. až 12. století. Církev u nás byla spjata s panovnickou mocí. V počátečním období šíření křesťanství zakládal kostely a kláštery kníže. Se založením bylo spojeno darování pozemků i s lidmi, peněžní dárky a věcné dary. V 11. století zakládá kostely šlechta. Majetek církve byl však ve zvláštním postavení. V Čechách a na Moravě platilo právo vlastnických kostelů. Zakladatel jakékoliv církevní instituce zůstával nadále jejím vlastníkem. Církev byla pokládána za uživatele a dárci (donátoři) žádali podíl z výnosů. Při správě církevního majetku byla důsledně uplatňována zásada nezczizitelnosti církevního majetku, s níž souviselo i zavedení celibátu kněží na konci 12. století. Pozemkový majetek vznikl donací a také kolonizací dosud neosídlených území. Od poloviny 12. století byly scelovány pozemky a církev na nich hospodařila ve vlastní režii. Církevní majetek se rozrůstal ve 13. a 14. století nadacemi, odkazy a dary. Církev v předhusitském období byla největším a nejbohatším feudálním vlastníkem.

Předmětem obchodu se staly církevní prebendy, hodnosti, funkce, úřady, ale i duchovní hodnoty (svátosti, odpustky). Proti tomuto směřování duchovních a materiálních hodnot vystoupil mistr Jan Hus s odkazem na

Dokončení na str. 4

PŘED 150 LETY ZEMŘEL K. H. BOROVSKÝ

Stopadesáté výročí úmrtí českého osvícence a vlastence Karla Havlíčka Borovského vede i nás k zamýšlení nad jeho životem a myšlenkami.

O jeho literárních dílech či podílu na opravě tehdejší češtiny a pravopisu se jistě objeví řada odborných studií. Stejně tak o jeho vlivu a významu politickém. My chceme připomenout jeho myšlenky reformně-náboženské, protože byly podnětné pro vznik naší církve.

Dnešní vnitřní i mezicírkevní a politická situace je podstatně jiná než před 80 či 150 lety - ale tehdejší Havlíčkovy názory a požadavky nám mohou přiblížit a dát pochopit úsilí našich předků, které jejich prosazení ve své době věnovali.

O Havlíčkově mládí napsal v poslední době podrobně Fr. Drašner: *Karel Havlíček Borovský a Vysočina* (Havlíčkův Brod 2003). O vrcholné činnosti politické a vlastenecké je stále dobře číst T. G. Masaryka *Karel Havlíček*.

O Havlíčkových náboženských názorech se souhrnně dozvíme z jeho Epistol Kutnohorských. Posloužili mi i autoři další: Miloslav Kaňák: *Z dějin reformního úsilí českého duchoven-*

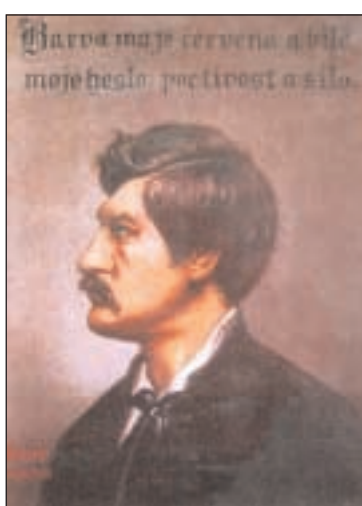
stva, Quisovo vydání Havlíčkových spisů, Zeleného edice Havlíčkových dopisů bratru aj. O Havlíčkovi po návratu z Brixenu a o jeho pohřbu má detailní studii Josef Kočí (Melantrich 1986).

Havlíčkově mládí

Rodiče Matěj a Josefina roz. Dvořáková se po svatbě r. 1818 v Horní Cerekvi usadili v (Rudné) Borové, kde M. Havlíček měl obchod. Když jejich první dítě brzo po porodu zemřelo, narodil se 31. října 1821 Karel. (Jen Stručný slovník naučný z r. 1963 uvádí jako datum narození 21. 10.) Další sourozenci byli František, Josef a nejmladší Johana.

Karel byl od dětství uzavřený, stále vážný a svěhlavý. Pěkné chvíle prožíval na borovské farně, kde byla jeho příbuzná hospodyně dobrého, osvíceného faráře Jana Brůžka. V místní škole ho učitel Líněk naučil základní věci a r. 1830 ho poslali do Jihlavy "na němčinu". Tam ho ovlivnil katecheta - farář Slavík z Batelova, s nímž zůstal dál v přátelském styku.

Po roce přešel na šestileté gymnázium v Německém Brodě, kde vyučovali premonstráti z želivského kláštera. Rodiče koupili r. 1833 v Německém



Brodě v rohu náměstí dům č. 19 a tak student Karel pak už bydlel „doma“. Jako školní úkol začal r. 1836 veršovat - ovšem německy, ale potom jednu německou píseň přeložil do češtiny. Někdy v té době začal mluvit a psát vědomě česky. Když po maturitě přešel na podzim 1838 do Prahy ke studiu filosofie, napsal česky 16. 1. 1839 svému bývalému spolužákovi: „ga však, gak dosýstosti zpozorovat lze, němčiny jsem se zcela odřekl, a swatau ljbzozwučnuu řeč uchopiw ze všj chutj Čechem chy býti a řečj i skutky. K tomu koncý držjm niwiny
Dokončení na str. 3

Zatvrzelost

Zatvrzelost je v Bibli poměrně frekventovaný termín. Lze říci, že se tam o ní mluví zvláštním způsobem, který je podobný řeči v podobenstvích. Takovou řeč Pán Ježíš charakterizuje jako skrytou a porozumí jí jen ten, komu je dáno znát Boží tajemství. O ostatních pak platí, že ač vidí i slyší, přesto nevidí nic a nic také neslyší.

Existence zatvrzelosti nemá svůj zdroj v Bohu, byl Bible mluví o tom, že Bůh zatvrdil něčí srdce a mysl. Zatvrzelost je problém člověka setrvávajícího strnule v opozici proti Bohu. Má různé podoby, jako lehkomyšlnost tváří v tvář varování a napomenutím, zpupnost a pýchu. Známe to i ze vztahů mezi lidmi, pak říkáme, že je někdo nepoučitelný, není mu rady a proto ani pomoci.

V té souvislosti se také mluví o zaslepenosti. Shrnutí jde o pravý opak toho, co je Bohu u člověka milé. Tím je bázeň, pokora, zkroušenost srdce. O ní žalmista říká: „Doznávám se ke svým nevěrnostem (uvědomuji si svá přestoupení, svou nepravost uznávám, znám přestoupení svá) svůj hřích mám před sebou stále“ (Ž 51). Člověk takového srdce a myslí je pak schopen volat k Bohu: „Zbav mě hříchu, očisť mě zlozem a budu čistý, umyj mě a budu bělejší než sníh.“

Je toho mnoho, co Bůh po člověku na cestě ze zatvrzelosti žádá? Jak u koho. Každý člověk je v tom jiný. To nemění nic na tom, že Boží spása je určena všem a cesta k ní je všem také otevřena. Otevřel ji Bůh v Ježíši Kristu. V něm a skrze něho odstranil překážku zavřených dveří oddělujících svatého Boha od hříšného člověka. Ty dveře jsou ještě stále otevřené. Ještě trvá čas milosti.

Stalo se, že za onoho času vedl Pán Ježíš se svými učedníky rozhovor na téma "zatvrzelost". Dal ji do souvislosti s majetkem, s vlastněním a bohatstvím jako překážkami pro toho, kdo je s nimi svázán na cestě a při vstupu do Božího království. Pán Ježíš dokonce říká, že pro člověka těmito věcmi svázaného se to stává nemožným. Je pro Ježíše charakteristické, že i do této lidské temnoty vnáší záblesk naděje, když říká: „U Boha je možné všechno.“

Co je to, to všechno? Zdá se být důležité, že tohle slovo říká Ježíš, který je "teprve" na cestě do Jeruzaléma, kde bude ukřižován ale také vzkříšen. Není vysvětlením Ježíšova „u Boha je možné všechno“ to, co apoštol Pavel píše v úvodu svého listu Galatským? „Milost vám a pokoj od Boha Otce našeho i Pána Ježíše Krista, který sám sebe vydal za naše hříchy, aby nás vysvobodil z nynějšího zlého věku podle vůle našeho Boha a Otce.“

Jan Hálek

Z kazatelského plánu

8. NEDĚLE PO SVATODUŠNÍCH SVÁTCÍCH

Staňme se chválou slávy Kristovy

Herodes Antipas je příkladem člověka, jemuž kariéra, moc a prospěch jsou hlavní věci. Je nevybíravý v prostředcích, jimiž chce dosahovat svých vytyčených cílů. Takovým lidem zůstává Ježíš buď záhadou, kterou nemožno pochopit, možná také živou výčitkou svědomí nebo dokonce náboženskou překážkou na jejich dráze. Avšak těm, kdo uvěřili, stal se Ježíš Kristus - podle svědectví dnešní epištoly - Vykupitelem a prvorozeným Bratrem, který může a chce přivádět své upřímné následovníky až do bezprostřední blízkosti svatého Boha a naučí je nesdělitelným tajemstvím víry. V Kristu budou přijati za Boží děti a dostane se jim cti podílet se na uskutečňování velkých Božích záměrů.

Vstup: Am 7,10-13

Tužby:

2. Abychom byli a zůstávali hluboce vděční za radostnou zvěst, že nás v Ježíši Kristu svatý Bůh přijal za své děti...
3. Abychom plni hluboké víry sloužili svému Pánu ochotni a rádi a abychom se osvědčili dobrými pomocníky na jeho díle...

Epištola: Ef 1,3-14

Evangelium: Mk 6,14-29

K obětování: Ž 85,8-10

Závěrečné čtení: 2 Se 6,11-22

Modlitba:

Bože, Duchu svatý, rač v nás probouzet a posilovat pravou víru, abychom v Ježíši Kristu dovedli rozpoznat Božho Syna a svého Pána. Dej nám pochopit jeho slova jako slovo pravdivé a obživující, které máme v poslušnosti přijmout a podřídit mu každý kruček svého života. Naplň nás poznáním, že jen v pokorné službě tobě se ukazuje pravá velikost člověka. Rač nám dát sílu k takové službě.

Vhodné písně: 46, 48, 58, 290, 294, 311, 335

Nad Písmem

BOŽÍ NÁROK A NAŠE ODPOVĚĎ

Mk 6,14-29

Kdybychom v naší veřejnosti vyhlásili anketu s dotazem, které biblické osobnosti znají naši spoluobčané jménem, nechybělo by mezi nimi ani jméno Herodes. Slyšíme o něm nejčastěji v období Vánoc v souvislosti s nekrutějším činem, jakého byl tento židovský král schopen. Ale Herodes vánočního času, zvaný také Veliký, nebyl jediný. Markovo evangelium mluví o dalším panovníkovi z rodu Herodovců, Herodu Antipovi. Přestože oba byli panovníky nejen mocnými, ale i schopnými, nevyznačovali se žádnou útloucíostí a mají na svědomí nejednu krutost.

Dnešní evangelium nás přivádí do hodovní síně Heroda Antipy. Oslavuje tam s přáteli narozeniny a je tak oslněn tanečním uměním mladé Salome, že neprozřetelně vysloví – pro krále závazný a navíc přísahou zakotvený – slib: věnovat jí dar, jaký si bude přát. A ve splnění tohoto slibu není právě skoupý: dar může mít hodnotu do poloviny jeho království.

Král netuší, jak bude vzápětí zaskočen, ale my z dalšího vývoje příběhu poznáváme, jak bezmocné a naivní je troufat si na Boha a počítat s jeho oklamáním, jak jedno spáchané zlo je životadárným pramenem pro vzrůst druhého.

Herodes si za jednoho ze svých nejbližších vybral kupodivu Jana Křtitele. Evangelista píše, že „se ho bál, neboť věděl, že je to muž spravedlivý a svatý, a chránil ho. Když ho slyšel, byl celý nejistý, a přece mu rád naslouchal.“ Jen jednu Janovu výtku Herodes neunesl a nemohl ji přijmout: když mu Jan vytýkal, že vlastnímu bratru odvedl manželku Herodiadu a žije s ní. Za to ho dal Herodes uvěznit.

Tanečnice Salome byla Herodiadinou dcerou. Očekávali bychom, že mladá dívka dokonale využije neprozřetelného slibu panovníkova. Ale nestalo se tak. Na podnět své matky si vyžádala Křtitelovu hlavu. Reakce Herodova je překvapující: „velmi se zarmoutil“. Ale byl pod přísahou a nemohl vzít své slovo zpět.

Příběh Heroda Antipy je jakousi křížovatkou i pro naše rozhodování a cílení. Nenechává nás na pochybách, že naše setrvání v moci Boží vůle a Božích zákonů je pro nás jistou cestou sebezapření a oběti, závazku k věrnosti a následování, ale i jistotou přítomné Boží moci, spravedlnosti, lásky a soudu. Ano, i soudu. Ten nelze opomíjet. Prorok Amos, jehož jméno přeložené do češtiny znamená "obtěžený" (jak příznačné je to i pro jednoho z našich Janů) – tento prorok, který káral Izrael pro jeho rozmařilost, odklon od svatého Hospodina a přiklání se k pohanům, neztrácí ze zřetele právě Boží soud. Jestliže pohané propadnou Božím soudu, o to více Izrael, který přestupuje Boží zákon vědomě! – napomíná prorok a varuje Boží lid – a to všechno uprostřed blahobytu a rozkvětu země i lidu. Amos nesnesl degrada-

ci Boha na pouhou kulisu, sice s okázalostí chrámu i kultu Izraelitů, ale i se zpronevěrou na Hospodinu, zbožštění moci krále a upřednostnění jeho vlády před panováním svatého Boha. Byl za to nenáviděn a vyhnán ze země. Zapomínat na Boží soud a opomíjet jej je nebezpečně zavádějící.

Pro nás je jistě libozvučnější, příjemnější, přijatelnější (a snad i uspávavější) dovolávat se – spíš než Božího soudu – Božího milosrdenství, lásky a odpuštění, ke kterým si dovoluujeme dávat přívlástek "nekonečné". Ale Písmo o nekonečnosti Božího milosrdenství nikde nemluví. To slovo se v Písmu ani nevysskytuje. Čteme sice o milosrdenství věčném, ale věčnost a nekonečnost není totéž. Bohu jistě nikdo neodejme jeho věčnou lásku ke všemu stvoření, ani jeho dlouhodobé čekání, trpělivost a shovívavost, ale - i když je to pro nás nepochopitelný protiklad – nám lidem dal schopnost a svobodné rozhodnutí ukončit jeho milosrdenství vůči nám a to tehdy, když pohrdneme právě tou dlouhodobou Boží shovívavostí a Boží odpuštění nám dané v Kristově oběti považujeme za jednu provždy účinné a zadarmo nám darované Boží rozhodnutí. Sami máme svoji účast na tom, jestli svým náležením Bohu si zachováme věčné Boží milosrdenství v časnosti i pro věčnost nebo jestli v zatvrzelé ignoranci, zlehčování a znevažování Boží svatosti a moci sami připravíme ukončení Božího milosrdenství.

Pán Bůh nám neporoučí: musíš ve mne, člověče, věřit, abych tě mohl milovat. Bůh dává jen slib: budete-li mým lidem, já budu vaším Bohem. A v této prosté záruce je obsaženo všechno. Pán Bůh si nepřeje ani naše utrpení za naše chyby, slabosti, viny a hříchy, aby nás pak za ně "nekonečně" trestal. Bůh od nás očekává, že v mezních situacích našeho bytí nebudeme kalkulovat, jak se z nich dostat, abychom si i nadále zachovali kredit úspěšnosti, schopností, chytrosti, vynalézavosti, ale bude od nás očekávat otázku: „Jak by na mém místě jednal Kristus?“

Odpověď na ni nás pak bezpečně zbrzdí v rozběhu za snahou upřednostnit vychytralost před moudrostí, rozpínavost před pozitivními schopnostmi, tvrdost před spravedlností a lhostejnost k nešvarům a nepořádkům před křesťanskou bdělostí. A i když přes všechnu dobrou vůli přece sklouzneme na scesti, Bůh při nás stojí, aby nás znovu nasměroval ke svým cílům. Ale i tentokrát má podmínku: slyšet od nás třeba nevyslovené „Otče, zhrěšil jsem před tebou.“

Apoštol Pavel píše křesťanům v Efezu – ale i nám – jakou vděčností Bohu je naplněno jeho srdce za všechny duchovní dary, jimiž nás zahrnuje, za jeho dobrotu, když nás skrže Kristovu obětí přijal za své syny a dcery, za to, že nám zjevil svůj úmysl skrze Ježíše Krista nás

přivést k jednotě všeho na nebi i na zemi. K jednotě, ne uniformitě. Vzpomínám na přednášku dr. F. Kováře v roce 1947 v přeplněném tábořském divadle. Tenkrát řekl: „Dozrál čas, abychom začali spolupracovat na jednotě v různosti.“ Tenkrát se slovo "ekumena" ještě v církvích neozývalo, ale my jsme ze slov třetího patriarchy vycítili potřebu úcty a respektu k vlastní církvi, protože jenom ten, kdo je vděčný za dar, který sám od Boha dostal, je schopen ne kopírovat, ale uznat a vážit si i toho, co od téhož Pána přijali i druzí.

A tak nás příběh Heroda Antipy evokuje k přemýšlení: především abychom byli pozorní sami na sebe – v tomto ohledu je nám dovoleno prvenství – aby nás Herodes "nepředběhl". Uvažujme, jestli také rádi nasloucháme Božímu slovu, i když můžeme být – stejně jako Herodes – v jeho blízkosti nejisti. Ostatně naše nejistota před Bohem je mu jistě milejší než naše pýcha a sebejistota.

Zkoumejme, jestli se učíme bázní před těmi, kteří nás – od starozákonních praotců a proroků, přes křesťanské mučedníky, až k současným učitelům a vychovatelům – vedli k víře nejen slovy, ale především svědectvím celého svého bytí, přemýšlejme, jestli se nebojíme víc než Boha těch, kteří nás chtějí ochromit způsobem svého vystupování a silou své výřečnosti nás vytlačovat na okraj dění – v rodinách, na pracovištích, v církvi. Zkoumejme, jestli jsme ochotni chránit ty, kteří na sebe nestrhují pozornost svým vzezřením – ostatně kdo z Božích svědků to dělal? – a odmítají se snižovat ve svém chování k bezohledné a dravé razantnosti. Uvažujme, jestli nejsme unáhleni ve svých slovech a slibech, z jejichž následků by nám zůstal jen velký zármutek.

Není toho málo, co apoštol Pavel zná jako ovoce a dary Ducha svatého. Pracujme s nimi i my Bohu k oslavě, církvi ke spasení a nám všem k požehnanému prospěchu a duchovnímu bohatství.

Petra Vítková

**Svatý Bože,
tolik lidských životů
přes minulá tisíciletí
na nás dýchne
ze stránek Písma.
Životů víry
a věrnosti,
ale i nejistoty
a zrady.
Prosíme tě
za dostatek síly
zůstat
tvým lidem,
abychom mohli
pravdivě vyznávat,
že i ty
jsi naším Bohem
a ty ses mohl
k tomuto našemu
vyznání
také přiznávat.
Amen**

PŘED 150 LETY ZEMŘEL K. H. BOROVSKÝ

zábavný "Květy" a pauze české knihy čtu, ačkoliw, gak z chyb proti prawopisu pozorugeš, toliko malau hrstu prospěchu sem učinit mohl." O půl roku později však přeš latinkou (jen rodičům r. 1841 německy a švabachem). V češtině se však zdokonaloval a někdy na jaře 1840 je datována jeho vlastní česká báseň.

V létě došlo k jeho rozhodnutí stát se knězem a nastoupil do pražského semináře. Ale záhy je zklamán – už v dopise 18. 10. 1840 popisuje (německy) batelovskému faráři Slavíkovi přesný denní rozvrh v semináři a stýská si: „...jsou jen tři věci, které mne zde mrzí: že moji kolegové (vyjímaje jen nemnohé) ke všemu spíše se hodí než na kněze, že mohu tak málo pracovat pro své budoucí povolání a že pozoruji denně při svých představených dílem, že nemají žádnou horlivost v úřadě, dílem že horlivost ta převrácená, dílem, že jest pokrytecká...“

Zklamání a kritický vztah k církvi rostl a 7. září 1841 byl Havlíček ze semináře vyloučen. Konkrétním důvodem bylo, že nesložil zkoušku z hebrejštiny, ale skutečnou příčinou bylo jeho volné chování a neskrývané samostatný duch.

Pokusil se stát v Praze učitelem, ale v konkurzu neobstál. Když procestoval r. 1842 Čechy, Moravu, Slezsko, Halič i Slovensko, zprostředkoval mu Šafařík, který jeho bystrost znal, místo vychovatele v Moskvě. Tam se Havlíček stýkal s předními slavjanofily, ale projel i kus Ruska (jeho dojmy z toho byly po návratu otiskovány na pokračování v České Včele). V Rusku začal překládat a skládat epigramy, které svou formou jeho kritičností nejlíp vyhovovaly. Zaslal je na listech svých přátelům v Čechách a na jaře 1844 přemýšlel, v jaké podobě je vydat. V srpnu se přes Polsko vrátil domů (otec krátce před návratem zemřel), v Brodě se stýkal s mládeží a založil tam ochotnické divadlo. (Od roku 1840 znal a dopisoval si se slečnou Fany Weidenhoffrovou, uvažoval už o svatbě, ale na podzim 1846 se s ní rozešel.)

Po návratu opět bezprostředně sledoval české kulturní dění a v České Včele v červenci 1845 ostře zkritizoval Tylova "Posledního Čecha": „...Byl by již čas, aby nám to naše vlastenčení ráčilo konečně z úst vjeti do rukou a do těla, abychom totiž více z lásky pro svůj národ jednali, než o této lásce mluvili...“ U části české inteligence vzbudil pohoršení (také u Boženy Němcové), u jiných souhlas: Pa-lacký a Šafařík svým vlivem pomohli, že od r. 1846 se stal redaktorem Pražských novin a České Včely a profesionálním novinářem. Měl ovšem časté potíže také se státní cenzurou. Jako novinář byl stále mezi lidmi, ve společnosti – a tak na jedné návštěvě poznal Julii Sýkorovou, která se v Praze učila švadlenou. V zimě 1848 byli spolu na plese a 4. března měli svatbu. Oddával je v Praze Havlíčkův přítel ze semináře kněz František Řezáč.

Bouřlivá léta 1848 – 1851

Rok 1848 začal v celé Evropě bouřlivě: V Paříži byla v únoru vyhlášena republika, bouřila se Itálie, města v Německu, povstala Vídeň, ozývaly

se Uhry. Šlo především o ukončení absolutismu a občanské nesvobody, o konstituci. Připojili se i Češi – Praha: 11. 3. ve Svatováclavských lázních na veřejném shromáždění lidu (Čechů i Němců) byl přijat Státoprávní program zemí české koruny. 15. 3. byla císařem vyhlášena ústava a Havlíček to uvítal v České Včele jasným programem "Bratři!" „K Vám se obracím, velebné kněžstvo! K vám, vy všichni ostatní, věrní vůdcové národu, mluďte, učte všude, že není svoboda bezuzdnost, rozvázanost, že není libovolné rušení práv, okrádání jiných, lenošení, bouření atd., ať se zamezí všechno nepořádek, ať se odvrátí všechno neštěstí.“

Od 5. dubna pak začal vydávat Národní noviny, kde šířil národní a liberální smýšlení. V linii Palackého byl proti účasti Čechů na všenněmeckém frankfurtském sněmu a pro zachování a federalizování habsburské říše podle národních celků.

Pro sblížení slovanských zemí v monarchii byl do Prahy na začátek června svolán Slovanský sjezd a Havlíček jel do Haliče a k Jihoslovánům, aby je pozval. Při sněmovním jednání aktivně spolupracoval. 12. června po "slovanské mši" na Koňském trhu (Václavském náměstí) však došlo k střetu odcházejících lidí s vojáky v bočních ulicích, ke střelbě a následkem toho ke stavbě barikád. Generál Windischgrätz vyhlásil nad Prahou stav obležení a nařídil odjezd cizinců. (Na Slovanský sjezd přijel z Lipska také ruský anarchista Bakunin.) Dělostřelba poškodila také Havlíčkův byt a redakci nedaleko Karlova mostu, ale bratr František vzniklý oheň uhasil. Bojů na barikádách se účastnili hlavně studenti a prostí dělníci, vedení J. V. Fričem a K. Sabinou. Havlíček (shodně s Palackým) se v Národních novinách vyslovil proti revoluci zbraní a zasadil se, aby studenti propustili zajatého místodržitele hraběte Lva Thuna. Přesto byl mezi dalšími zatčenými a pět dnů vězněn.

Zatím byl ve volbách do říšského sněmu zvolen hned v pěti okresech poslancem a z Humpolce dokonce protestovali proti jeho věznění. V dalších dvou měsících pobýval na říšském sněmu ve Vídni (kde jedinkrát promluvil) a při říjnové revoluci odtud odešel. Někdy v té době mu bylo

nabídnuto jedním vlivným úředníkem odkoupení Národních novin, což odmítl. Na dalším zasedání sněmu (v Kroměříži) viděl ústup vlády od reformního programu, 16. prosince se svého mandátu vzdal a opět se plně věnoval Národním novinám.

V lednu 1849 navíc začal vydávat satirického Šotka. Počátkem března byla parlamentu oktrojována (vnucena) nová ústava a Havlíček to v tisku kritizoval. Za to byl 13. dubna souzen – paradoxně ve Svatováclavských lázních! – ale porotou byl osvobozen. V červnu byly však Národní noviny na 17 dní policií zastaveny, v prosinci pro Palackého článek o centralizaci a národní rovnoprávnosti došlo opět k policejnímu napomenutí a 18. ledna 1850 vydal Havlíček Národní listy naposled.

Ale nevzdal se: zatímco mnozí čeští politici odjeli do ciziny nebo se odmíteli, odstěhoval se Havlíček s ženou a malou dcerou Zdenkou do Kutné Hory, pronajal dům, zakoupil tiskařský materiál a získal tiskaře Františka Procházkou, který mu od května 1850 začal vydávat nový časopis "Slován" – jednou či dvakrát týdně. Informoval v něm dál o událostech ve světě, zamýšlel se nad stavem a potřebnými reformami katolické církve a volal po občanské a národní svobodě. Časopis byl často konfiskován, poštou nedoručován, náklad se snížil na 1000 výtisků. Havlíček zatím vydal znovu samostatně svoje nejdůležitější články "Ducha Národních novin" a "Epištoly Kutnohorské", nakonec však 14. srpna 1851 Slovana sám zastavil. Nabídnutý vysoký příjem za změnu svého smýšlení a psaní znovu odmítl. Prostřednictvím svého švagra Jaroše jednal o koupi nějakého statku v okolí, aby se živil hospodářstvím. Koncem srpna odstěhovali se Havlíčkovi k bratrovi do Německého Brodu, ale do Kutné Hory se musel Karel ještě vrátit: 12. listopadu byl tam znovu souzen pro svou žurnalistickou činnost – ale porotou byl opět shledán nevinným.

Jeho svobody bylo však už namále: v noci 16. prosince ho doma v Brodě zatkl a odvezli do Brixenu v rakouských Alpách, aby tam neodsouzen, ale izolován prožil tři a půl roku.

Radek Hobza
(pokračování příště)

NAŠE RECENZE

František Šmahel: Husitské Čechy, struktury, procesy, ideje Praha, nakladatelství Lidové noviny 2001

Profesor František Šmahel, autor čtyřdílné Husitské revoluce, nabízí českému čtenáři pokus o poněkud jiný, nehistorický pohled na české dějiny 15. století. V první části knihy si autor klade otázku, zda husitství patří k anomálii českých dějin nebo zda je zasazeno do kontextu dějin širších. František Šmahel konstatuje, že husitství bylo prvním evropským hnutím odporu in causa fidei – ve věci víry a zařazuje je k prvním článkům z řady evropských reformací a revolucí. Jeho přístup je bohužel mnohde specificky historický a lehce opomíjí některé teologické momenty, které husitství vymaňují z pozice pouhého představně evropské reformace.

První dvě kapitoly jsou věnovány z historického pohledu jednotlivým tématům. Kapitola o pražské obci pojednává o jednotlivých střetech mezi Želivským a městskou radou, podobě jeho vlády, ale i o pozdějších střetech mezi obránci a odpůrci kalicha. František Šmahel se zde dostává až k povstání roku 1483.

Druhá kapitola se z historického pohledu věnuje táborské obci.

Ptáme se kandidátů na úřad patriarchy



*** K právům patriarchy mj. patří sám si vybrat své dva nejbližší spolupracovníky. Pokud byste byl zvolen, využijete tohoto svého práva? Pokud ano, koho konkrétně byste si v takovém případě vybral?**

Tomáš Butta:

Možnost, aby si přední představitel církve mohl vybrat své nejbližší spolupracovníky, je celkem logická.

V Knize Skutky apoštolů je řečeno, že také apoštol Pavel si vybral na základě svých předešlých zkušeností spolupracovníka Silase (Sk 15,40). Je pozoruhodné, kolik křesťanů Pavel označuje ve svých dopisech výslovně za "spolupracovníky" či "spoluslužebníky" – Prisku a Akvilu (Ř 16,9), Urbana a Stacha (Ř 16,9), Timotea, Lucia, Jásona, Sosipatrose (Ř 16,21), Tita (2K 8,23), Epafrodita (Fp 2,25) a další.

Tento pohled do Bible ukazuje, že dílo církve a úspěšné šíření evangelia se neobešlo a neobejde bez dobré spolupráce a hodnověrných spolupracovníků. Církve více než autoritářsky a hierarchicky uspořádaná struktura má být spíše prostředím týmové spolupráce.

Je potřebné mít vedle sebe někoho, kdo je spolehlivý a o koho se lze opřít. Proč by se nemohl obklopit představitel církve lidmi, kteří s ním chtějí spolupracovat a mají k tomu kvalifikaci a schopnosti?

Ve stejném smyslu má například biskup oprávnění jmenovat vikáře nebo metodiky duchovní péče. Jsou to jeho blízcí spolupracovníci v duchovní správě diecéze.

Psychologové říkají, že je důležité cítit se nejen doma ale i v zaměstnání bezpečně. A to je možné jen tehdy, když pracujeme s těmi, které považujeme za spojence a přátele. Nejlépe pracujeme, když se cítíme v bezpečí. Naopak, když se musí člověk dívat stále přes rameno a hledat za sebou nepřátele, ztrácí tím energii, kterou by mohl investovat do něčeho pozitivního a užitečného.

Pokud je eventualita výběru dvou nejbližších spolupracovníků výslovně

Jan Hradil:

Při předposledním zastupitelstvu, které jsem po trucovitém odchodu dr. Jana Schwarze vedl, jsem až s překvapením zjistil, jak velkou spotřebu sekretářek měl. Životnost jedné sekretářky nebyla delší dvou měsíců. Toho bych se nechtěl dožít u své osoby. Co však vím, zcela určitě bych chtěl mít kancelář vedle kanceláře místopředsedy ÚR – laika. Dnes je to ing. Karel Rauš. Laici musí vyváženě působit v našich úřadech, kde je pro to místo. Zcela nutně musí laici ÚR, ale i všech ostatních úřadů dostat své místo, se kterým však dostávají také své povinnosti a zodpovědnost.

vedena v řádu naší církve (Řád duchovenské služby CČSH § 11 odst. 4 písm. j), pak musí být velmi uvážene využita. Kdyby si totiž církevní představitel vybral někoho, kdo by nebyl přijatelný pro ostatní, například pro biskupský sbor nebo členy ústřední rady, nebylo by to moudré. Časem by to přineslo potíže ve vztazích a rozhodně by to nevytvořilo žádný pocit bezpečí.

Může se i stát, že ten, koho si vybereme za spolupracovníka, nás zklame. Navíc není umění spolupracovat jen s těmi, které si sami zvolíme, ale i s těmi, které jsme si nevybrali. Ten, kdo se nám původně nezdal vhodný, se může projevit později jako pracovitý a spolehlivý člověk.

V ustanovení řádu není uvedeno, o jakou funkci v případě spolupracovníků představitele církve se může jednat. Je dobře, že řád v tomto ustanovení takto nabízí možnost více variant - od administrativního zajištění kanceláře až po speciálního odborníka.

Uvádět jakákoliv konkrétní jména by bylo předčasné.

Nejzajímavější je kapitola čtvrtá, kde autor ustupuje z prizmatu historika a srovnává jednotlivé soupeřící myšlenkové proudy husitství, jejich poměr ke světské moci, vztah k učení o trojím lidu, vztah k artikulaci o světském panování kněží, místo očistce v husitské teologii a zdroj argumentů jej popírajících.

Pozornosti hodná je stať o ideálu a myšlenkových podobách města v husitské revoluci, kde část textu je věnována Petru Chelčickému.

Předposlední kapitola se zabývá katolíky a Židy v Čechách v 15. století, se zajímavou vsuvkou o kronice Enea Silvia Piccolominiho Historie česká.

Poslední kapitola zpracovává dvě témata. Prvním je náboženská tolerance v pohusitských Čechách, druhým postupný vývoj směrem ke stavovské monarchii.

Knihy Františka Šmahela je myšlenkově rozmanitým a zajímavým uvedením do světa Čech 15. století.

Jan Rokyta

